

De loden letters en digitale dartels van Stronks

Peter Boot

Op tien januari hield onder grote belangstelling Els Stronks haar inaugurele rede als hoogleraar Vroegmoderne Nederlandse Letterkunde aan de Universiteit Utrecht. Het onderwerp van haar rede was de betekenis van digitale technieken voor de studie van historische letterkunde. In hoeverre gaan de 'loden letters' – het langzame lezen en de trage bezinning – samen met wat Stronks de 'digitale dartels' noemt – de speelsheid en de dynamiek van de nieuwe digitale mogelijkheden? Aan de hand van nagelaten onderzoeksantekeningen van een beoemde voorganger op haar leerstoel, W.A.P. Smit, laat Stronks zien dat er in de traditionele onderzoekspraktijk een grote afstand is tussen analyse en interpretatie. De grote hoeveelheden digitale tekst maken het steeds makkelijker patronen en regels te vinden. Maar de letterkundig onderzoeker is juist vaak op zoek naar de afwijkingen van de regels. Daar komen de ironie, de ambiguïteit of de paradoxen in een tekst naar voren. De uitdaging is er voor te zorgen dat het creatief en interpreterend lezen in de digitale context niet verloren gaan. Stronks pleit in haar oratie voor digitale geletterdheid van de historisch letterkundige. Letterkundigen hebben te vaak het proces van digitaliseren aan anderen overgelaten, en dreigen daardoor met onbruikbaar materiaal hun werk te moeten doen. Letterkundigen moeten aandringen op goed doorzoekbare en foutloze teksten, die voldoen aan internationale standaards en die zijn voorzien van adequate metadata. Goed gedigitaliseerd materiaal maakt onderzoek mogelijk waarin verschillende bestanden worden gecombineerd, waarbij nu eens van grote hoogte wordt gezocht naar de

patronen, en vervolgens kan worden ingezoomd op betekenisvolle details. Dat helpt het onderzoek, maar het wordt daarmee ook voor de niet-onderzoeker mogelijk om kennis te nemen van ons verleden, en bijvoorbeeld iets te leren van hoe we in het verleden omgingen met culturele diversiteit.

www2.hum.uu.nl/onderzoek/lezingenreeks/pdf/Stronks_Els_oratie.pdf

EDDI-conferentie met veel XML en Questasy

Maarten Streefkerk

December jl. vond de derde editie van de EDDI-conferentie (European DDI Users Group Meeting) plaats. Het SND (Swedish National Data Service) was de organiserende partij en de University of Gothenburg bood ruimte aan bijna 100 deelnemers. DDI (Data Documentation Initiative) is een XML standaard om (meta)data en de levensloop van onderzoek (van onderzoeksvorstel tot archivering/dissemintatie) te documenteren.

Tijdens de conferentie werden ervaringen gedeeld, voorbeelden van webapplicaties van online-archieven en gerelateerd onderzoek getoond.

Ook demonstreerden softwareontwikkelaars applicaties zoals DDI-editors, tools voor archivering van metadata en conversie-hulpmiddelen. Een aantal applicaties zijn Open Source of kunnen gratis worden gebruikt. CentERdata toonde tijdens de bijeenkomst recente vernieuwingen aan webapplicatie Questasy, een disseminatietool, welke is gebaseerd op de DDI 3 standaard. De belangrijkste vernieuwingen zijn multipanel support (waardoor gegevens van verschillende panels naast elkaar kunnen worden gepubliceerd)

GEHOORD & BIJGEWOOND

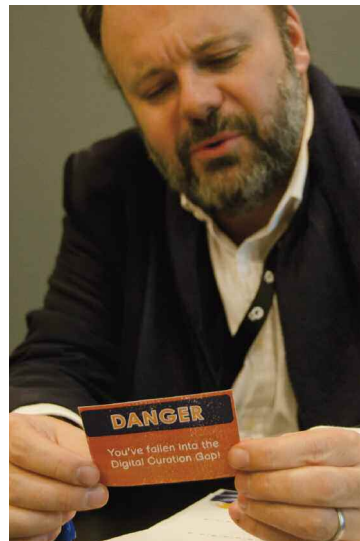
en de 'variable basket', waarmee gebruikers in staat zijn om datasets samen te stellen uit verschillende studies, inclusief documentatie. Belangrijke discussiepunten waren de beperkingen van DDI 3.1 voor ontwikkelaars en het gebruik van relationele databases (en ook XML databases) om metadata op te slaan. Tijdens de bijeenkomst werd bekendgemaakt dat DDI versie 3.2 in de loop van 2012 ter beschikking komt.

www.iza.org/conference_files/EDDI2011/

Mist erfgoed aansluiting bij digitale cultuur?

Inge Angevaere

'Digital Strategies for Cultural Heritage' (DISH) is de tweejaarlijkse internationale conferentie die Erfgoed Nederland en Digitaal Erfgoed Nederland december jl. organiseerden. De conferentie is bedoeld om erfgoedinstellingen te stimuleren nieuwe strategieën te ontwikkelen die passen in de digitale cultuur. Deze aflevering van DISH gaf een

Shawn Day, Digital Humanities-Specialist, tijdens een digitaal spel foto's Inge Angevaere

iets ander beeld dan de organisatoren wellicht hadden bedoeld. In vijf plenaire toespraken (door internationale cultuurexperts als Amber Case, Samuel Jones, Charles Leadbeater) werd vooral het cultuurbeeld anno 2012 geschetst zonder dat duidelijk werd wat erfgoedinstellingen daar precies mee kunnen. De cultuur anno 2012 ontwikkelt zich razendsnel, het is een van trend naar trend hoppelende chaos en waar binnen 'our cell phones change us into cyborgs' (Amber Case).

Van dit alles wordt maar weinig bewaard en voor de wetenschap toegankelijk gemaakt. Traditionele erfgoedinstellingen weten nog niet goed raad met de overdaad aan cultuur die het internet biedt. Tekenend was een parallelsessie over 'nationale infrastructures'. In Nederland hebben een aantal partijen, waaronder de Koninklijke Bibliotheek, Beeld en Geluid en het Nationaal Archief, de handen ineens geslagen om hun digitale collecties gecombineerd te aggregeren naar de Europese Europeana portal. Maar het gaat slechts om metadata waar je nog niet in kunt zoeken. DEN-directeur Marco de Niet zei erover: 'Dit hadden we tien jaar geleden al moeten doen.'

Maar Clifford Lynch van de Coalition for Networked Information concludeerde: 'The digital shift is disrupting our organizations in fundamental ways.' Het lijkt alsof de sector daar eerst nog aan moet wennen.

www.dish2011.nl

Nog meer slimme tools voor geesteswetenschap

Peter Boot

'Supporting the Digital Humanities' is de gezamenlijke missie van de projecten CLARIN en DARIAH, en de naam van de conferentie die de projecten op 17 en 18 oktober jl. hielden in Kopenhagen. Onder het ambitieuze motto 'Answering the unaskable' kwamen infrastructuur-specialisten en digitaal onderzoekers bijeen om van gedachten te wisselen over een digitale infrastructuur voor de geesteswetenschappen. Er was een grote Nederlandse delegatie, met vertegenwoordigers van onder andere het Meertens Instituut, DANS, Huygens ING en onderzoekers uit Twente.

Tijdens de conferentie werden voornamelijk datacollecties en slimme tools gepresenteerd, en de infrastructuur waarin data en tools kunnen worden ingebed. Voor wat betreft de tools was een gemeenschappelijke noemer het probleem van 'alignment': het vinden van parallele plaatsen in bijvoorbeeld een tweetalig corpus, in vergelijkbare melodieën of in twee versies van eenzelfde tekst.

In de slotsessie kwamen de toekomstperspectieven voor CLARIN en DARIAH aan de orde. Voor beide projecten zijn aanvragen ingediend voor erkenning als Europees Research Infrastructure Consortium (ERIC). Veel belangstelling bestond er voor het Nederlandse initiatief om CLARIN en DARIAH samen te voegen tot CLARIAH.

<http://cst.ku.dk/sdh2011/>

AGENDA

6 - 10 februari • Leiden

Biblical Scholarship and Humanities Computing: Data Types, Text, Language and Interpretation

What are the requirements for text data bases to allow for the systematic study of ancient texts, especially Hebrew, Aramaic or Greek biblical texts? The question to be discussed by biblical scholars and ICT specialists is: how to deal with a historically grown and changed set of literary and linguistic data?

www.lorentzcenter.nl/tc/web/2012/480/info.php3?wsid=480

7 - 9 februari • Kopenhagen

Hackathon: A Practical Approach to Database Archiving

The large and growing volume of data held in an increasing variety of relational databases presents a huge challenge to the archiving community. This hackathon, organised by the Open Planets Foundation, is designed to bridge the gap between digital preservation practitioners and developers. www.openplanetsfoundation.org/comment/244

9 februari • Utrecht

SURF-onderzoeksdag

Deze dag is speciaal bedoeld voor onderzoekers en hun ondersteuners. Op de SURF-onderzoeksdag laten onderzoekers zien hoe ICT-methoden en -hulpmiddelen wetenschappelijk onderzoek, en de presentatie daarvan, kunnen verrijken en vernieuwen. De nieuwste nationale en internationale ontwikkelingen zullen de revue passeren.

www.surf.nl/ozdag

16 februari • Den Haag

DANS-Geonovum Studiemiddag, 'Digitale duurzaamheid van geodata'

Er is sprake van een voortdurende groei van geo-informatie en ook het gebruik neemt aanzienlijk toe. Maar hoe zorgen we er nu voor dat deze informatie ook in de toekomst nog te raadplegen is? Reden voor Geonovum en DANS om een studiemiddag over duurzame toegang tot geodata te organiseren. Tijdens deze interactieve bijeenkomst wordt gesproken over de wenselijkheid om geodata op de langere termijn toegankelijk te houden, en welke rol Geonovum en DANS daarbij kunnen spelen.

www.geonovum.nl/dossiers/kennissessies

15 maart • Utrecht

DANS-SURFfoundation Symposium Data-beheer in de praktijk. Resultaten van het CARDS-project

Digitale onderzoeksgegevens krijgen een steeds grotere rol binnen wetenschappelijk onderzoek. Het CARDS-project ondersteunt onderzoekers bij het beheren van onderzoeksdata. Bij een aantal universiteiten in Nederland zijn pilots uitgevoerd waarin onderzoekers samen met de universiteitsbibliotheek het bewaren en beschikbaarstellen van data in de praktijk hebben gebracht. Tijdens het symposium worden de uitkomsten van de pilots gepresenteerd.

www.dans.knaw.nl/content/symposia

19 - 20 maart • Den Haag

Interedition. Scholarly Digital Editions, Tools and Infrastructure (Huygens ING)

Huygens ING hosts a symposium about Interedition, COST (European Cooperation in Science and Technology) Action IS0704. This event will also serve as a springboard for further work based on the principles of interoperability promoted by Interedition. www.textualscholarship.nl/?p=10089

11 - 14 april • Glasgow

European Social Science History conference 2012

The IISH organizes the ESSHC once every two years. The conference does not have a central theme and welcomes papers about all periods and subjects. The main objective of the conference is to introduce historians who use the insights and techniques from the social sciences to social scientists that focus on the past in their research and vice versa.

www.iisg.nl/esshc/2012

21 - 27 mei • Istanbul

The eighth international conference on Language Resources and Evaluation (LREC)

LREC has become the major event on Language Resources (LRs) and Evaluation for Language Technologies (LT). The aim of LREC is to provide an overview of the state-of-the-art, explore new R&D directions and emerging trends, exchange information regarding LR and their applications, evaluation methodologies and tools, activities, industrial uses and needs, requirements coming from the e-society, both with respect to policy issues and to technological and organisational ones.

www.lrec-conf.org/lrec2012